

Καταβασία

ΜΙΑ ΠΑΓΩΜΕΝΗ ΒΡΟΧΗ, από εκείνες τις συχνές λιτανείες του Αϊ-Δημητριάτη μήνα, είχε αρχίσει να σπέρνει πρωί πρωί στα κεραμίδια της εκκλησίας του Αγίου, ανήμερα στην εορτή του, σπόρους του φθινοπώρου εκείνης της χρονιάς, διαψεύδοντας κατά τι, με τον ιδιαίτερο αυτόν τρόπο, το δημώδες «Οκτώβρη, Οκτωβράκι μου, μικρό καλοκαιράκι μου» και επαληθεύοντας έμμεσα το επίσης δημώδες «Οκτώβρη κι αν δεν έσπειρες, σιτάρι λίγο θα 'χεις», κάνοντας αρκετούς από τους πιστούς, που συνέρρεαν από νωρίς εντός του ναού του χωριού για να τιμήσουν τον Άγιο, να ψιθυρίζουν ενδομύχως: «Όπου τρέχ' του νιρό, να τρέχ' ιφέτος και του βιο».

Περισσότερον δε όλων έχαιρεν σήμερα ο εκτελών και χρέη δεξιού ψάλτου δάσκαλος του χωριού, ο οποίος έλα-

μπεν ολόκληρος, καθώς το είχε για καλό κάθε χρόνο τέτοιαν ημέραν, ανήμερον της ονομαστικής του εορτής, να βρίσκεται εις το δεξιόν ψαλτήριον και να μέλπει ύμνους εις τον Άγιον, έχοντας στραμμένο το βλέμμα του πότε εις το τέμπλον του ναού, εκεί όπου ευρίσκετο τοποθετημένη η παμπάλαια ιερά εικών του Αγίου, ενός όμορφου νέου, ο οποίος απεικονιζόταν με στρατιωτική περιβολή, φορτωμένος χρυσάνθεμα, αμπελοστάφυλα και θλίψη, και πότε προς το μικρό παράθυρο που υπήρχε πάνω από το αριστερόν ψαλτήριον, μέσω του οποίου του άρεσε τόσο να βλέπει ένα μικρό κομμάτι ουρανού. Έτσι, πρώτος αυτός αντελήφθη, εντός του ναού, τη στιγμή που έψαλλε του Δευτέρου Κανόνος την ακροστιχίδα «Μύρω νοητώ προσπλαχείς!...», τις βαριές, παγωμένες σταγόνες της βροχής να μεταμορφώνονται αργά, νωχελικά και παιχνιδιάρικα σε νιφάδες χιονιού.

— Αγαλλίαμα σήμερα, δώρον του Αγίου, πόσα χρόνια έχει να μας ασπρίσει! σκέφτηκε, χαμογελώντας αμυδρά, και η φωνή του λίγο έλειψε να χάσει το ίσο,

«...μύρον γίνη»,

καθώς, αυθορμήτως, τρελός από την χαρά του, το μάτι του Αγίου θα τα ασπρίσει όλα, ενθυμούμενος και τον μπαρμπα-Γιαννίό του Παπαδιαμάντη, «άσπρο σινδόνη», επεξέτεινε την σκέψη του, «να μας ασπρίσει τα σωθικά μας... να μην έχουμε κακή καρδιά μέσα μας».

Μα, αλίμονο, οι μεταμορφωμένες σε πανέμορφους

¹ Του «προσπλέκω - πλέκω».

κρυστάλλους πάγου σταγόνες της βροχής έσπερναν στα κεραμίδια της στέγης του ναού τους πρώτους σπόρους της συμφοράς που οι άνθρωποι του χωριού θα θέριζαν σε λίγο, σποράρη μήνα!

«Εάν ανοίξης τον ουρανό, τρόμος λήψεται
από σου όρη

και τακήσονται, ωσει κηρός τήκεται από πυρός·
και κατακαύσει πυρ τους υπεναντίους σου...»

Μέσ' απ' το δάσος, ψηλά, πάνω, στην κορυφή της πλαγιάς, με το πρώτο φως της ημέρας καμιά δεκαπενταριά ζευγάρια μάτια έβλεπαν προς το χωριό.

Πού έστι Κύριος, ο καθοδηγήσας ημάς
εν τη ερήμω,

εν γη ανύδρω και ακάρπω και σκιά θανάτου;

Ο Γιορδάνης άρχισε να κατεβαίνει προς το χωριό μαζί με τις νιφάδες και μέσα σ' αυτές, σύννεφο, αντάρα και μυγάκια του χιονιού, οπλισμένος, ανυπόμονος, μουσκεμένος ως το κόκαλο. Κανείς δεν τον είδε να πλησιάζει. Πώς μπήκε στο χωριό, πώς έφτασε, ούτε που πήραν χαμπάρι. Εμφανίστηκε ξαφνικά σαν ογκώδης χιονάνθρωπος μπροστά στο ναό, κουβαλώντας μαζί του χιόνι και συμφορά.

— Άσ' το σε μένα, έλεγε και ξανάλεγε ο Γιορδάνης, το πρωτοπαλίκαρο, στον αρχηγό του, προσπαθώντας να

τον πείσει, κολλημένος σαν βδέλλα δίπλα του, πάνω στην πλαγιά, πριν πάρει τον κατήφορο για το χωριό.

— Τον θέλω έξω, στα γόνατα... Το παλιόσκυλο! μούγκρισε ο αρχηγός.

— Άσ' το σε μένα. Θα σ' τον φέρω εγώ. Θα μπω μέσα και θα σ' τον φέρω. Εσείς καρτεράτε δω κι εγώ θα σας τον φέρω.

— ...Στα γόνατα! Μην το κάνω λαμπάδα το χωριό! Το παλιόσκυλο!

Το κρύο είχε σφίξει για τα καλά· έφτυνες και πάγωνε.

Στλατς, έσταξε άλλη μια νιφάδα από τα βάθη του μυαλού του στους φουρτουνιασμένους χείμαρρους του αίματος των φλεβών του, πνίγηκε κι αυτή σαν τις άλλες, τα μάτια του δεν έβλεπαν ακόμη καθαρά το χωριό· στλατς, άλλη μια, πιο παγωμένη (πιο όμορφος κρύσταλλος, μοναδικός!), επέπλευσε λίγο περισσότερο αυτή κι ύστερα βυθίστηκε μέσα στο τρικυμισμένο κόκκινο υγρό. Ένα βήμα παρακάτω γλίστρησε, κόντεψε να πέσει, το κοντάκι του όπλου του ακούμπησε-σύρθηκε για λίγο στο χιόνι, οι σκέψεις του για μια στιγμή έλιωσαν, ενστικτωδώς προσπάθησε από κάπου να πιαστεί, λίγο έλειψε να πατήσει τη σκανδάλη, «θα προδοθώ από μόνος μου... μη σκοτωθώ κιόλας μοναχός μου», σαν να γέλασε, στάθηκε για λίγο, πήρε μερικές βαθιές ανάσες, αφουγκράστηκε εναργέστερα τον τόπο γύρω του, και πλέον οι νιφάδες—καθαρότερες, σώματα διαυγή— άρχισαν να ραντίζουν με σκέψεις κρυστάλλινες τα μάτια του και το μυαλό του...

...φωνές παιδιών, ζίζμπλαμμτρες, μια χιονόμπαλα ενός παιδιού στο προαύλιο της εκκλησίας βρήκε το στόχο της, κοκκίνισε ένα μάγουλο, τα άλλα παιδιά γέλασαν, «σε φάγαμ', πέσ' κάτ', έτσ' λέει το παιχνιδ'... ουου, ουου, μουτζουκλιάρη!»... ύστερα σιωπή... κι ύστερα πάλι χιονοπόλεμος...

«...Άσπιλον, των ακανθών εν μέσω ευράμενος, ως καθαρώτατον κρίνον και κοιλάδων άνθος...»

...σκέψεις λασπωμένες, από καιρό ζυμωμένες στο μυαλό του, ή θα τις έψηνε τώρα και θα έπαιρναν σάρκα και οστά, ψίχα και κόρα, ή θα 'λιωναν για πάντα μέσα του... τώρα ή ποτέ, Γιορδάνη!

— Την ώρα που ιέρντεν αυτνός μπρουστά στυ εκκλησιά, μόν' τα παιδιά του χουριού στέκαμαν ουόξου. Γιατί, άμα πήραμαν χαμπάρ' ότι αρχίντσε να χιουνίζ', μπήκαμαν-βγήκαμαν, κι άμα πήρε κουμματάκ' να του στρών', πού να μας βαστήξς ιμάς, δώστου κι αρχίνσαμι τς χιονόμπαλες, δώρου τ' Αϊ-Δημήτρ' η χιουνιάς, κι ύστιαρά βάλαμαν μπρουστά τουν χιουνάνθρουπου, ντε! ...Στυ αρχή, με το που τουν είδαμαν αυτνόν να μπαίν' και να φτάν', έτσ' μουσκεμένους κι άγριους, μια βουδαμάρα, ακίνητοι ουδιέτς, μούγκα ντιπ! Καταλάβαμι, κατάλαβις; ...Κι αρματουμένους! Να πω σαν άγιους; Να πω σαν κατσαπλιάς; Η υπόθεσ' είναι ότι τα χάσαμεν...

Πάγωσαν, ακίνητα. Ο οπλισμένος χιονάνθρωπος στεκόταν απέναντί τους και κοιτούσε προς το μέρος τους. Το βλέμμα του, νιφάδα κρυστάλλινη, υγρή, τρυπούσε το τοπίο και έπεφτε πάνω τους. Ακίνητος στην αρχή, ούτε μίλησε ούτε τα πείραξε. Τα παιδιά σιγά σιγά άρχισαν να ξεθαρρεύουν: Πρώτη φορά έβλεπε να κάνουν χιονάνθρωπο; Να χιονίζει; Κάποια στιγμή, το πιο τολμηρό απ' αυτά έσκυψε και πήρε χιόνι. Ύστερα, ακολουθώντας το και τα υπόλοιπα, συνέχισαν όλα μαζί να σκεπάζουν με το παγωμένο βαμβάκι τον δικό τους χιονάνθρωπο.

...και τω αδύτω φωτί τερπόμενος

Ο Γιορδάνης, λένε, ξεκίνησε να μπει στην εκκλησία, για να εκτελέσει το θέλημα του αρχηγού του, και δίστασε. Κοντοστάθηκε. Σταμάτησε. Κοίταξε προς τη μεριά των παιδιών: ο χιονάνθρωπος λίγο ήθελε να τελειώσει. Έκανε άλλη μια, για να μπει στην εκκλησία, και πάλι δίστασε. Στράφηκε προς τον χιονάνθρωπο. Πλησίασε. Τα παιδιά πάγωσαν. Τον κοίταξαν. Κατάλαβαν; Ένωσαν; Στάθηκε μπροστά τους. Ποιος ξέρει για πόση ώρα! Ένας άλλος χιονάνθρωπος, εγώ, σκέφτεται. Ύστερα, γονάτισε. Το πίσω μέρος του όπλου του ακούμπησε για άλλη μια φορά πάνω στο λευκό χαλί και θάφτηκε για λίγο μέσα του. Γέμισε τις χούφτες του με χιόνι, σηκώθηκε κι άρχισε να το απλώνει αργά, από το κεφάλι προς τα πόδια, στο άλλο πλάσμα του χιονιού, αυτό των παιδιών. Όπου έχει

τρύπες, βαθουλώματα κι ατέλειες, βάζει χιόνι. Λες και κλείνει πληγές! Λες και βρίσκειται μπροστά σ' έναν καθρέφτη, λες και τ' απλώνει πάνω στο δικό του κορμί. Τ' απλώνει και κοιτάζει τα παιδιά. Δυο τρία απ' αυτά ξεθαρρεύουν κι έρχονται πιο κοντά. Ο Γιορδάνης σκέφτεται τον γιο του, πόσον καιρό έχει να τον δει! Λυγίζει το χιόνι αρχίζει να του προκαλεί φρικώδη ζέστη, ανάβει μέσα του. Το βλέπει να πέφτει πιο πυκνό εκείνη τη στιγμή, αυτό είναι χιόνι για χιονάνθρωπο, σκέφτεται. Αν το συνεχίσει έτσι, σε κάνα δυο ώρες θα τα σκεπάσει όλα! Έτοιμος είναι να παίξει χιονοπόλεμο με τα παιδιά. «Να κρεμάσω και τα όπλα μου πάνω στον χιονάνθρωπο;» Δεν το τόλμησε.

Εν τω μεταξύ, ο αρχηγός, με το που ο Γιορδάνης πήρε τον κατήφορο για το χωριό, έδωσε εντολή κι άρχισαν να κατεβαίνουν κι αυτοί προς το χωριό, δεν κάθισαν εκεί να περιμένουν το πρωτοπαλικάρο καταπώς είχαν συμφωνήσει μαζί του. Πλησίασαν όσο περισσότερο μπορούσαν. Κρυμμένοι τώρα, κοντά στην εκκλησία, τα έβλεπαν όλα. Στον αρχηγό δεν καλάρεσαν αυτά τα σκέρτσα και τα κόλπα του Γιορδάνη· κάτι άρχισε να φυλλιάζεται...

Μπροστά στον χιονάνθρωπο, χιονάνθρωπος κι αυτός, πυρπολείται εν μέσω δεινών ρευμάτων. Βυθίζεται για άλλη μια φορά ο νους του ανάμεσα στο «Όχι» και στο «Ναι»... Καμία σκέψη, μόνον προχώρα, την πήρες την απόφαση, Γιορδάνη, μην κάνεις πίσω, αυτή τώρα θα είναι η αποφασιστικότερη μάχη σου! Θα πολεμήσεις σαν άγιος ήρωας, μέρα που είναι... Κι ύστερα, μέσα στο πυκνό

σύννεφο του χιονιού, μεταξύ ουρανού και γης, θ' ανέβεις, θ' ανέβεις... από την πτώση στην άνοδο, από το ναδίρ στο ζενίθ. Κορύφωση της αριστείας¹ σου, ανύψωση στον αέρα: τα ιορδάνεια αριστεία!²

Μπήκε στην εκκλησία.

«Μέγαν εύρατο εν τοις κινδύνοις,
σε υπέρμαχον η οικουμένη,
Αθλοφόρε τα έθνη τροπούμενον.
Ως ουν Λυαίου καθείλες την έπαρσιν,
εν τω σταδίω θαρρύνας τον Νέστορα,
ούτως Άγιε, Μεγαλομάρτυς Δημήτριε,
Χριστόν τον Θεόν ικέτευε,
δωρήσασθαι ημίν το μέγα έλεος».

Ο Γιορδάνης, ένας χιονάνθρωπος που άρχισε να λιώνει, μπήκε και κοντοστάθηκε. Δειλά, νήπιο απροστάτευτο, γυμνό και μόνο. Έστερα έκανε λίγα βήματα αργά προς το κέντρο του ναού. Θολωμένος, ζαλισμένος. Όμως, το λιγοστό φως των κεριών, που δραπέτευε ανάμεσα απ' τα σώματα των πιστών, ήρθε και σκάλωσε στις νιφάδες που κουβαλούσε πάνω του και ως «εξ ανεσπέρου φωτός λαμπόμενος...», ίσκιοι και παραμύθια, άνεμοι και θρύλοι, ψίθυροι και ιστορίες παλιές, σαν αυτές που έλεγαν στα νυχτέρια οι κάτοικοι του χωριού, πλημμύρισαν το

¹ Τα κατορθώματα του ήρωα, τα οποία κέρδισαν το έπαθλο της προσωπικής ανδρείας, κάθε μεγάλη και ηρωική δράση, γενναϊότητα, ανδραγαθία.

² Το βραβείο του αρίστου, η αμοιβή επί γενναιότητι.

καλπάκι του και τ' άρματά του, το χοντρό γιλέκο του και τα φισεκλίκια του κι αμέσως πυροδότησαν τη φαντασία των πιστών:

— Ποιος είν' τούτους ου ξένους, ου στρατιωτικά ντμέ-
νους, ίδιους Άγιους Δημήτρης;

«...ο καταργήσας τας επινοίας¹ των παρανόμων
και εν τω σταδίω ανδρείως εναθλήσας ως αδάμας
στερρός,²

ο συνέσεισας την γην και συνετάραξας αυτήν;»
άρχισαν να σταυροκοπιούνται και να προσκυνούν,

— Μέγας είσι, Κύριε, και θαμαστά τα έργα σ'!

— Θάμα, μέγα θάμα!

κι ένα «Ααα!» δέους, υπόκωφο, συνόδεψε το τροπάριον:

«Τον συμπαθέστατον Κυρίου Μάρτυρα
εχδυσωπούμεν³ σε πιστώς, Δημήτριε,
ρύσαι ημάς παντοδαπών κινδύνων επερχομένων·
ίασαι ψυχών ημάς και σωμάτων τα τραύματα·
θραύσον τα φρυάγματα⁴ των εχθρών ημών, Άγιε·
ειρήνευσον ημών την ζωήν,
όπως αεί σε δοξάζομεν»,

που εκείνη την ώρα έψαλλε ο δάσκαλος, στραμμένος προς την εικόνα του Αγίου, ενώ ο Γιορδάνης ίδρωνε και άναβε, στον νου και στο κορμί του πυρπολούμενος. Η πλά-

¹ Επινόηση, εφεύρεση.

² Στερεός.

³ Ικετεύω θερμώς.

⁴ Φρύαγμα: Αλαζονεία, αυθάδεια (φράση: «Εφρύαξεν από το κακό του»).

νη εκείνου του παγωμένου ειδώλου και τα παιδιά, όπως προηγουμένως στο προαύλιο της εκκλησίας, έτσι και τώρα, κι ακόμη χειρότερα, πάλευαν και πάλι με το χάος μες στο νου του. Έτσι, ο χιονιάς, σαν γάλα πηκτό από μαστάρια δαιμονισμένων ανέμων, χώνεται, τρυπώντας του αυτή τη φορά κάθε πόρο του κορμιού του, μες στα σπλάχνα του κι εξαπλώνεται σ' όλο του το κορμί. Βλέπει τους πιστούς, τον αριστερό ψάλτη και τον ιερέα να τον κοιτούν ξαφνιασμένοι, κάποιοι σταυροκοπιούνται, κάποιοι τον προσκυνούν ακόμη, ταράχτηκε, τα σπλάχνα του έστελναν, μέσω του αίματός του, προς όλα τα ζωτικά του όργανα, μικρές πυρακτωμένες χιονοθύελλες, σήματα-ρεύματα, ηλεκτρικούς σπινθήρες, προκαλώντας δεκάδες μικρά ηλεκτροσόκ, κλονίζοντας το νευρικό του σύστημα. Ηλεκτρόπληκτος και ηλεκτροφόρος, μούσκεμα στον ιδρώτα, στράφηκε προς τον δάσκαλο — ο οποίος ακόμη δεν είχε αντιληφθεί το παραμικρό— κι ενώ θα έπρεπε, κανονικά, να πει φωναχτά, μπροστά σε όλους:

— Δάσκαλε, έβγα όξω, σε ζητάνε! Δώστε τον δάσκαλο, μην κάψουμε το χωριό,
δεν το είπε.

Παρά μόνον έκανε προς το δεξιό ψαλτήρι, ανέβηκε, έλιωναν οι νιφάδες, σπλατς, σπλατς, τσιρ τσιρ έλιωναν οι λαμπάδες, στακ, στακ, έσταζε ο ιδρώτας απ' το μέτωπό του,

— Χρόνους πολλούς, δάσκαλε, είπε δυνατά.

Ύστερα, λένε, έσκυψε πάνω του και του ψιθύρισε στ' αυτί:

— Μπες στο ιερό κι έβγα από πίσω και φύγε! Τώρα!
Και τον φίλησε μπροστά σε όλους.

«Ευσεβείας τοις τρόποις καταπλουτών, ασεβείας την
πλάνην καταβαλών».

Οι άλλοι, έξω, πλησίασαν περισσότερο. Εμφανίστηκαν. Έκλεισαν γύρω γύρω τον ναό. Ο αρχηγός στάθηκε δίπλα στον χιονάνθρωπο και στα παιδιά. Ο Γιορδάνης αργούσε.

Ο δάσκαλος λένε ότι, απορροφημένος, σχεδόν εκστασιασμένος καθώς ήταν, δεν κατάλαβε στην αρχή τι συμβαίνει, κι ας είχε ένα θεριό μπροστά του, μάλλον ούτε καν άκουσε τι του είπε. Μετά την πρώτη σαστιμάρα του —έτσι που εμφανίστηκε μπροστά του!— λένε ότι ψιθύρισε «Χρόνια πολλά. Ευχαριστώ» και, έτσι λεν οι περισσότεροι, τον φίλησε κι αυτός, κι αμέσως κατέβηκε, γιατί είχε έρθει η στιγμή κατά την οποία επρόκειτο να τελεσθεί, συμφώνως προς το τυπικόν, η «Καταβασία». Κατέβηκε, λοιπόν, ο δάσκαλος απ' το ψαλτήριο κι αμέσως κατευθύνθηκε προς το τέμπλο, για να συνοδέψει τον ιερέα στο προσκύνημα όλων των Αγίων του τέμπλου, να «πάρουν καιρό», κατά το εκκλησιαστικώς λεγόμενον.

Πράγματι, έτσι έγινε.

Κι ο δόλιος ο Γιορδάνης έμεινε σύξυλος και μόνος, παγιδευμένο θηρίο, εκτεθειμένος ανεπανόρθωτα, στη θέση του δασκάλου... Ούτε φοβήθηκε ούτε τα 'χασε, μόνο

ντράπηκε, γιατί ποτέ του άλλη φορά δεν είχε σταθεί πάνω στο ψαλτήρι. Γι' αυτό και κατέβασε το κεφάλι του. Όλον αυτόν τον «κόσμο» του δασκάλου, ποιανού Αγίου το καλοστημένο παιχνίδι τον ανάγκαζε τώρα να τον ατενίζει από εκεί επάνω; Δεν τόλμησε να τον αντικρίσει περισσότερο. Τα μάτια του, άθελά του —ή μήπως για να κρυφτεί;— καρφώθηκαν μες στις σελίδες του Μηναίου, ποιος ξέρει άραγε πού ακριβώς, ίσως στο:

«...ικετεύω σε, παθών της δυσωδίας, βορβόρου τε
λύτρωσαι της αμαρτίας με»,

ίσως στο:

«...καινώ τρόπω δε, πεσών νικάς, γενναίε·
και μύρου το σώμα σου κρήνην ανέδειξας»,
—ποιος ξέρει, ίσως— χάθηκε μέσα στους χαρακτήρες και στα σύμβολα των γραμμάτων, για μια στιγμή ένιωσε την ανάγκη να ψάλει, μα ο δόλιος ούτε να διαβάσει δεν ήξερε...

— Να μπορούσα να σταθώ στο ψαλτήρι, να πάρω τη θέση του και να ψάλω εγώ!

Μόλις τελείωσε η Καταβασία και ο δάσκαλος εστράφη, για να επιστρέψει στο ψαλτήρι, είδε τον Γιορδάνη αμήχανο να λιώνει και τότε άρχισε να καταλαβαίνει τι συμβαίνει, γιατί μόλις εκείνη τη στιγμή ήχησαν σαν αστραπή στο μυαλό του τα λόγια που του είχε πει προηγουμένως, πριν τον φιλήσει, ο Γιορδάνης. Κατάλαβε αμέσως, σαν έτοιμος από καιρό. Και τότε, αντί ν' ανέβει στο ψαλτήρι, γύρισε προς τη δυτική πλευρά του ναού, κο-

ντοστάθηκε μια στιγμή και πήρε, κι αυτός, τη μεγάλη του απόφαση: βάδισε προς την έξοδο. Κάποιοι από τους συντοπίτες του, ενστικτωδώς, άρχισαν να του παίρνουν το χέρι και να του εύχονται διακριτικά «Χρόνια πολλά», κάποιοι άλλοι ένωσαν το κακό να φτερουγίζει γύρω απ' το δάσκαλο και τις ανάσες τους.

«Παίδας ευαγείς¹...»

Καμιά πέντ' έξι από τους άλλους, μαζί και ο αρχηγός τους, έτοιμοι ήταν να μπουκάρουν μες στην εκκλησία, για να δουν τι συμβαίνει, τη στιγμή που ο δάσκαλος τους συνάντησε ακριβώς έξω απ' την πόρτα. Αυτός στάθηκε απέναντί τους, λες και τους περίμενε. Έστερα προχώρησε χωρίς τον παραμικρό δισταγμό. Αυτοί έκαναν πίσω. Όλη η εντός του ναού συσσωρευμένη λάβρα, συνοδευομένη από το Θεοτόκιον «Φθοράν τω τίκτειν μη υπομείνασα, πάσης φθοράς, Παρθένε, εξελού² ημάς άπαντας...», το οποίον έψαλλε ο ιερέας χαμηλοφώνως, ξεχύθηκε στο προαύλιο, έλουσε τα πρόσωπα, έλιωσε τα πρώτα χιόνια που συνάντησε στο διάβα της και χάθηκε μες στο «με φως και με θάνατον» κάτασπρο τοπίο. Ο δάσκαλος, αγνοώντας τους οπλισμένους άντρες τελείως, σαν να μην τους είδε καν, βγήκε και στάθηκε μέσα στο χιόνι, σχεδόν απέναντι από τον χιονάνθρωπο. Άνοιξε τότε

¹ Αγνός, καθαρός.

² «Απάλλαξε» (προστακτική Αορίστου β' του αιρέομαι-ούμαι).

τα χέρια του και κοίταξε ψηλά. Χιόνιζε ακαταπαύστως! Άρχισε ν' ασπρίζει, το βλέμμα του, περιχαρές, χάθηκε στο βάθος του ουρανού, αναζητώντας την πηγή αυτού του θαύματος, ατρόμητος απέναντι στον εχθρό, ο οποίος, αποσβολωμένος κι αιφνιδιασμένος, συγκατάνευε προς στιγμήν, ίσως επειδή εσχημάτισε την εντύπωση ότι αυτή η απρόσμενη συνάντηση, μες στο βασίλειο του χιονιού, έφερνε εις πέρας την αποστολή του Γιορδάνη: ο δάσκαλος βγήκε μόνος του, για να παραδοθεί!

Σιωπή του χιονιού. Αράχνη του χρόνου.

— Αγαλλίαμα σήμερα, σκέφτηκε και πάλι, μεγαλοφώνως όμως αυτή τη φορά.

Ύστερα, χωρίς να στραφεί προς τους άντρες του αποσπάσματος κι έχοντας το βλέμμα του χαμένο στα πουπουλένια βάθη του ουρανού:

— Βαστάτε, λεβέντες μου, ακόμη δεν εσχόλασεν! Παρακαλώ, αναμείνατε την Απόλυσιν, φώναξε δυνατά, σχεδόν τραγουδιστά, λες και ήθελε να το ψάλει κι αυτό, ο δάσκαλος εκεί μπροστά:

Στον αρχηγό και στους άντρες του;

Στους πιτσιρικάδες;

Στον χιονάνθρωπο;

Στο χιόνι;

Στο χωριό;

Στον ουρανό;

Στο χρόνο;

Λες και τους μάλωνε όλους αυτούς;
 Γιατί ήταν ανυπόμονοι;
 Γιατί έκαμναν φασαρία;
 Γιατί τον κοιτούσε ανέκφραστος;
 Γιατί είχε αλλάξει το σχήμα των πραγμάτων;
 Γιατί κανείς δεν ήταν δίπλα του;
 Γιατί έσπασε τη σιωπή του;
 Γιατί όλα θα άλλαζαν...

Ύστερα, ο δάσκαλος έκανε μεταβολή και περήφανα επέστρεψε πάλιν εντός του ναού.

Ο αρχηγός και οι άντρες του τα έχασαν. Πάγωσαν. Τον πάγο ήρθε κι έσπασε ένας πιτσιρικάς, ο οποίος εμφανίστηκε σε κατάσταση έξαψης, ροδοκόκκινος ροδοκόκκινος, εκείνη τη στιγμή, στο σημείο ακριβώς μπροστά στον χιονάνθρωπο, κουβαλώντας έναν κουβά με νερό. Αγνοώντας πλήρως την κατάσταση που είχε διαμορφωθεί πλέον μπροστά στο ναό, έριξε με μια κίνηση το νερό πάνω στον χιονάνθρωπο. Ο τελευταίος το δέχθηκε στις πλάτες του κι αμέσως άπλωσε, μεγάλωσε: το νερό, πέφτοντας πάνω του, πάγωσε αμέσως, προσέδωσε μάλιστα στο σχήμα του μια τάση φυγής, χιονάνθρωπος δρομέας... Ύστερα πάγωσε κι ο πιτσιρικάς. Κάποιοι από τους άντρες του αρχηγού έκαναν να γελάσουν, μα φυλάχτηκαν...

— Αμ ιγώ δεν είδα ότι iέρνταν κι οι άλλοι να τν πάρουν! Ιγώ ήμαν πέρα στη στέρνα, iέκαμα να φέρου νιρό για τουν χιουνάνθρουπου... Κι έρχουμι, απουlές, μι φόρα,

κι ούτι γλέπου τι και πώς, και δίνου μια και ρίχνου ούλου του νιρό απάνω τς! Βρε, πώς δε με σκότουσαν κι ιμένα ικειί, δε λες, ικειίν' τν ώρα πώς δε μι καθάρσαν, μπαμ και κάτ'! Μι φύλαξ' ου Άγιους! Αυτό είναι. Αλλά ιγώ τα είδα! Ήμαν ικειί. Τς σκότωσαν, τς εκτέλεσαν. Μετάλαβαν πρώτα... Αχούς ικειί, να ρίξου του νιρό κι να πάει να πέσ' ούλου —ούλου... του μισό, πες ισύ— απάν' στουν καπετάνιους τς! Τα θμάμαι, λες κι είναι τώρα. Τα γλέπω, σ' λέγου, μπρουστά μου. Δεν γλέπου και τα γλέπου, πιδάκι μ', πώς να σ' πω;

Εθλίβη η ψυχή έως θανάτου

Ο ιερέας θυμιών τρις τα Άγια.

Τώρα ο δάσκαλος ψάλλει πάνω στο ψαλτήρι έχοντας δίπλα του τον Γιορδάνη. Συγκεντρωμένοι στο σκοπό τους. Πέφτουν οι σταγόνες του ιδρώτα τους ως κόμβοι αίματος.

Ο αρχηγός δίνει εντολή και δύο από τους άντρες του αναλαμβάνουν να σπρώξουν τα φύλλα της πόρτας του ναού και να τα κρατάνε ανοιχτά μέχρι να 'ρθει η στιγμή της απόλυσης. Για δεύτερη φορά, με μεγαλύτερη όμως ένταση και ορμή τώρα, ξεχύνονται μέσ' απ' το ναό η κάψα και η λάβα του εκκλησιάσματος, τη συνοδεία του ειρμού: «Η γη αγλώσσωσ βοά στενάζουσα· τι με καχοίς μιαίνετε πολλοίς πάντες άνθρωποι;» Ο αρχηγός και οι σύντροφοί του δέχονται κυριολεκτικώς στα μούτρα ανάσες και οσμές αγίων και θνητών, κεριών και θυμιάματος

φλόγες και καπνούς, σαράκια των αναλογίων και των στασιδίων, χρώματα των ιερών εικόνων και ήχους πλάγιους δεύτερους... Τους κατακλύζουν και τους απωθούν. Ύστερα, ο αρχηγός και οι άντρες του, ποιος ξέρει άραγε μετά από πόση ώρα, αφού πρώτα ανασυντάσσονται, πλησιάζουν και πάλι. Ο αρχηγός κοιτάζει, στην αρχή δειλά και με πολλές προφυλάξεις, προς το εσωτερικό του ναού. Το βλέμμα του καρφώνεται στο δεξί ψαλτήριο, όπου βλέπει τον Γιορδάνη, δίπλα στον δάσκαλο, να προσπαθεί να κρατήσει το ίσο, το βλέμμα του πρωτοπαλικάρου του είναι τόσο προσηλωμένο, που μοιάζει σαν να ζητάει συγχώρεση —κλαίγοντας;— για όλα τα εγκλήματά του και τις αμαρτίες του, μ' έναν τρόπο θυσίας τόσο ελεύθερο, τόσο λυτρωτικό, θαρρείς και ταξιδεύει πλέον μακριά. Ο δάσκαλος ψάλλει με ζέση περισσή, έχει ανέβει πια στις σφαίρες του ουρανού. Το εκκλησίασμα έχει καρφώσει το βλέμμα του πάνω τους και παρακολουθεί αφώνως την τελετουργία... Ο αρχηγός τρομάζει, φοβάται. Φεύγει μπροστά από την πόρτα. Σε λίγο και πάλι, ξεπερνώντας το ξάφνιασμα, στέκεται μπροστά στην πόρτα και κοιτάζει ξανά: το πρωτοπαλικάρο του είναι ακόμη εκεί, τους πρόδωσε, είναι αλήθεια, πανάθεμά τον!

«Μετά φόβου Θεού, πίστεως και αγάπης προσέλθετε».

Ο δάσκαλος κινείται προς το μέρος του ιερέα. Και μεταλαμβάνων των θείων, αγίων, αχράντων, αθανάτων, επουρανίων και ζωοποιών, φρικτών του Χριστού μυστη-

ρίων, ευχαριστεί τον Κύριον. Κάποιοι λένε ότι μεταλαμβάνει κι ο Γιορδάνης. Άλλοι πάλι, όχι.

— Δι' ευχών... ελέησον και σώσον ημάς. Αμήν.

Απόλυσις

Λένε ότι μόλις σχόλασε η εκκλησία, ο δάσκαλος με τον Γιορδάνη, ο ένας δίπλα στον άλλο, βγήκαν έξω στο χιόνι και παραδόθηκαν. Πέρασαν μπροστά από το εκκλησίασμα, το οποίο έσκυψε και τους χαιρέτησε με δέος. Ο αρχηγός και καμιά πέντ' έξι άντρες του αποσπάσματος τους πλησίασαν. Τους πήραν —δεν τους άγγιξαν ούτε μια στιγμή, άφησαν τουλάχιστον καμιά εκατοστή λαίμαργα μυγάκια του χιονιά να βρίσκονται πάντα ανάμεσά τους, να μπαίνουν στα μάτια τους και να βουίζουν, σαν σμήνος ολόκληρο πάνω από ξέχειλες καρδάρες, την ώρα που αρμέγουν το γάλα την άνοιξη— και τους οδήγησαν πίσω από το ιερό. Οι υπόλοιποι άντρες κράτησαν όλο το εκκλησίασμα εντός του ναού.

— Ήταν κι ου χιουινιάς, μα τς είδαμαν καλά: Θυμάμι σαν τώρα, τς πέρασαν απού μπρουστά μας, ου ένας, αυτός ου ξένους σαν να μας κοιτάξιν, σαν να μας χαιρέτσιν... Κι μύρζαν ετς, ουραία! Μια μυρουδιά...

Κανείς δεν ξέρει τι ακριβώς έγινε μετά. Ένα βαρύ

πέπλο ομίχλης που τους τυλίγει ξαφνικά όλους και το χιόνι που πέφτει ασταμάτητα — τώρα το έχει γυρίσει σε μεγάλες τούφες, λευκές, παγωμένες πατσαβούρες, σαν μύγες λαιμαργες μπαίνουν στα μάτια— εμποδίζουν την όραση και αλλοιώνουν το σχήμα και τη θέση των πραγμάτων· όλα από εκείνη τη στιγμή και πέρα μοιάζουν με παραμύθι... κανείς δεν είδε ούτε κι άκουσε πώς ακριβώς έγιναν τα πράγματα...

Οι περισσότεροι λένε ότι σχημάτισαν γύρω τους ένα ημικύκλιο. Στο εξωτερικό μέρος του ιερού, ακουμπισμένοι πάνω του, στέκουν τώρα ο Γιορδάνης και ο δάσκαλος. Λένε ότι ρίχνουν τον δάσκαλο στα γόνατα κι ο αρχηγός με το λεπίδι του, αφού πρώτα του το μπήγει μια φορά στα πλευρά, του κόβει ύστερα το λαρύγγι.

«Λογχευθείς δε την πλευράν την ακήρατόν σου,
πανσεβάσμιε,
μιμούμενος τον επί ξύλου τανυσθέντα...»

— Φτου σου, του λέει ο αρχηγός. Το σάλιο του χάνεται μες στο σύννεφο του χιονιά και κανείς δεν μπορεί να καταλάβει εάν παγώνει στον αέρα, εάν γίνεται νιφάδα, εάν πέφτει ποτέ πάνω στο άψυχο κορμί του δασκάλου...

— Θα επιστρέψω μια μέρα όρθιος, στητός, ίδιος χιόνανθρωπος, σκέφτηκε μέσα του ο δάσκαλος, πριν το λεπίδι τού χαράξει το λαιμό.

Ύστερα, λένε, ο αρχηγός γυρίζει προς τον Γιορδάνη και του λέει:

— Γιατί, Γιορδάνη;

Δεν απαντάει. Ήδη βλέπει να λάμπουν όλα τα πράγματα μέσα του και γύρω του. Ανύψωση στον ουρανό: Μετεωρίζεται, «ως καθαρώτατον κρίνον και κοιλάδων άνθος».

Πηγαίνουν και φέρνουν τον παπά σέρνοντάς τον, και, μέχρι να 'ρθει, του παίρνουν του Γιορδάνη τα όπλα του, από πάνω προς τα κάτω, πάνε να του πάρουν πρώτα το καλπάκι του, κι αυτό, βαρύ, από το χόνι φορτωμένο, τους πέφτει, και πέφτει με γδούπο κάτω (λες και πρόκειται για κράνος ηφαιστότευκτο!), και δεν το σηκώνουν από κάτω (γιατί, καταπαώς λέει ο μεγάλος ποιητής, «το κράτος του εμολύνθη», πλέον θα είναι μολυσμένος όποιος το φορέσει).

— Αρχηγέ, ψιθυρίζει ο Γιορδάνης.

— ...

— Τα όπλα μου... σαν έρθει η ώρα και κατέβεις κάτω, δώσ' τα στον γιο μου.

— ...

«Ίνα την στολήν ενδύση, Δημήτριά, ην εξεδύσατο,
πριν ο παλαιός Αδάμ τον νέον καλώς ενδέδουσαι
και της σαρκός το κώδιον χαίρων απέρριψας
διά τούτο,

μύροις τε και στέμμασι βασιλεία λαμπρά σοι
μνηστεύεται».

Τον στήνουν στον τοίχο του ιερού, στα τρία μέτρα.

Ο Γιορδάνης, σαν βλέπει να τρέμουν οι κάννες που τον σημαδεύουν, λέει χαμογελώντας:

— Χτυπάτε, παιδιά, απ' την κοιλιά και πάνω. Τα παλικάρια τα καλά, συντρόφοι τα σκοτώνουν!

Οι συντρόφοι του τα έχουν χάσει· κοιτάζουν μια αυτόν και μια τον αρχηγό.

— Χτυπάτε, ρε, τι άντρες είστε; Δεν έχειτ' άντερα; τους φωνάζει ο Γιορδάνης.

— Ρίξτε, προστάζει λυσσασμένα ο αρχηγός.

Ένα «κρακρακρακ!» τρυπάει τις νιφάδες και το σύννεφο. «Το δε σώμα, βάψας σου τοις αίμασι, Βασιλεύς ως λαμπρός μύρω κέχρισαι». Κλονίζεται. Πανέμορφοι, μικροσκοπικοί κρύσταλλοι πάγου τινάζονται στον αέρα. Τα βόλια τον αναγκάζουν ν' ακουμπήσει τις πλάτες του στον τοίχο του ιερού. Ομάδι τού ξεχύνονται τα σπλάχνα.

Υλοτομείται και πέφτει αργά.

Προσπαθεί να κρατηθεί. Τα δάκτυλά του γαντζώνονται σαν πλοκάμια χταποδιού στις πουρόπετρες του ιερού. Εκεί, μες στις σχισμές τους και στις τρύπες τους, τις σχηματισμένες προ χιλιάδων ετών, απομεινάρια απολιθωμένων φυτών και κλαδιών, αφήνει, τελευταίο του σημάδι στον κόσμο ετούτο, τα αποτυπώματά του. Προσπαθεί να πει κάτι. Ό,τι κι αν λέει, εάν λέει, γίνεται σύννεφο και χιόνι. «Εχάθη εις τον βόμβον του ανέμου και εις τον στρόβιλον της χιόνος».

— Και εγώ χιονάνθρωπος είμαι, έλεγαν κάποιοι αργότερα ότι είπε, ζωντανός χιονάνθρωπος!

Ξεπιάνεται από τη λαβή του, κλονίζεται, φέρνει τα χέρια του στην κοιλιά του, αγκαλιάζει τα σπλάχνα του, κλίνει και πέφτει, τη στιγμή που:

— Φεύγω όρθιος, στητός, ίδιος χιονάνθρωπος, σκέφτεται μες στο μυαλό του, στη γλώσσα που άκουγε μικρός στα μέρη της Μικρασίας,

σωριάζεται με γδούπο

— «ώσπερ φύλλον ευτελές», το οποίον διασεείει άπασαν την γην!—

πάνω στον δάσκαλο, λες και «ως ολοκάρπωμα θυσίας προσεδέξατο αυτόν».

Μέχρι να πέσει,

προλαβαίνει και παίζει με τον μικρό του γιο

— που οκτώ μηνών τον άφησε στο λίκνο του, πριν βγει στο βουνό—

χιονοπόλεμο μπροστά στον χιονάνθρωπο...

Ύστερα ο θάνατος και το χιόνι τού σκέπασαν μάτια και ρουθούνια...

Εκπεπτωκώς παρ' ολίγον θεός.

«Θανάτω θάνατος λέλυται».

Αίμα στο γάλα χιόνι. Νιφάδες μύγες στο σφαγείο. Οσμές ζωές.

— Παπά, διάβασέ τους, τώρα! λέει ο αρχηγός.

Ο ιερέας, καθώς θεώρησε ότι οι δυο άντρες σπαρτα-

ρούσαν κι έσβηναν αργά, άρχισε να ψάλλει, δειλά στην αρχή, από την «Ακολουθίαν εις ψυχορραγούντα»:

«Αγών επέστη μοι ψυχής πανώλεθρος
και τα όμματα ρέπω προς τους Θεού φωτεινούς
αγγέλους και βοώ·

αλλ' ουδείς ο εισακούων μου»,

συνέχισε σθεναρότερα με το:

«Εμέ πενήθησατε, εμέ θρηνήσατε,
των Αγγέλων οι δήμοι και των βροτών πάντων
οι φιλόχριστοι·

αθλίως γαρ μου η ψυχή εκ του σώματος χωρίζεται»,
κι ύστερα, με πείσμα οπλισμένος, μετά παρρησίας παί-
ζοντας με το θάνατο, έψαλλε όσο πιο δυνατά μπορούσε,
εκφώνως, το τελευταίο αναπαψιμάρι του:

«Επειδή εγενόμην δαίμοσιν έκδοτος¹
και εις Άδου πυθμένα βία κατάγομαι,
οίδα ότι νυν πάντες μου επελάθοντο·
συ δε μνήσθητί μου, ω Άγγελε Κυρίου».

Χιόνι — δυο σκοτωμένοι,

ένας στα μαύρα όρθιος από πάνω τους,

πιο πίσω ο αρχηγός κι οι άντρες του

και πάνω απ' όλους και πάλι χιόνι.

Τρύπες, τρύπες από αμέτρητες νιφάδες χιονιού και
θανάτου,

νοτισμένοι, παγωμένοι,

¹ Ο παραδιδόμενος, ο προδεδομένος.

μια στιγμή ακίνητοι, στήλες άλατος, κρύσταλλοι,
πάγος, χιονάνθρωποι,
ένας μικρόκοσμος σε μια γωνιά του κόσμου,
μια βουνοκορφή αντηχεί από ψαλμωδίες που τις πα-
ραμορφώνει ο άνεμος,
μυρίζει μπαρούτι και ιδρώτα.

Ύστερα, λένε, ο αρχηγός στάθηκε πίσω από τον παπά
και του είπε:

— Σκέπασέ τους τώρα και με το ράσο σου!

Ένα «τσαφ!» ανεπαίσθητο μέσα στην απεραντοσύνη
της ομίχλης και του χιονιά έστειλε τον παπά στον άλλο
κόσμο με μια σφαίρα στο κεφάλι.

«Σωμάτων τα τραύματα... Τοις των αιμάτων
υμών ρείθροι!...»

— Κάψτε το χωριό, πανάθεμά το! μούγκρισε χαμη-
λόφωνα, πληγωμένα ο αρχηγός.

Για λίγα δευτερόλεπτα οι πέντ' έξι συντρόφοι του,
ακίνητοι, τέντωσαν τ' αυτιά τους, λες και περίμεναν τον
παγωμένο χιονιά να επιβραδύσει ως δήμιος ηχώ τα λόγια
του αρχηγού.

— Χάσαμε τον Γιορδάνη, πανάθεμά μας! Καθαρίστε
τον και χτενίστε τον, διέταξε και πάλι, χαμηλοφώνως
τη φορά αυτή, βουρκωμένος.

1 Ρείθρο: ρεύμα ύδατος, ρυάκι, αυλάκι.

Δυο τρεις πήραν το θάρρος κι έσκυψαν, γέμισαν τα χέρια τους με χιόνι κι άρχισαν να του πλένουν το πρόσωπο, τον χτενίζουν, γεμίζουν με πηγμένο αίμα και λάσπη, εν είδει λύθρου-«αλοιφής εννιαάχρονης», ως απάνω όλες τις πληγές του κορμιού του. Και, ω του θαύματος, λες και του άλειψαν με έλαιον τις αρετές της ψυχής του, λες και μ' αυτόν τον καινό τρόπο, ακόμη κι αν έπεσε, ενίκησε, λες και το σώμα του αναδείχθηκε σε κρήνη μύρου, σε λίγο ο νεκρός Γιορδάνης, ένας ακόμη χιονάνθρωπος, έδειχνε ζωντανός, πανέμορφος και μοσχοβολούσε.

— Δέστε τον όρθιο γερά πάν' στ' άλογο, διέταξε («Μην καταλάβουν οι χωριάτες —και οι δικοί;— ότι μας πρόδωσε», είχε σκεφτεί νωρίτερα), επαληθεύοντας, εν αγνοία του, με τον τρόπο αυτό την τελευταία προ της εκτελέσεώς του σκέψη του Γιορδάνη.

— Τα όπλα του; βιάστηκε να ρωτήσει αυτός που τα είχε κρεμάσει ήδη στην πλάτη και στη μέση του.

Ο αρχηγός έσφιξε ενστικτωδώς όλα τα δάκτυλά του μες στα μουσκεμένα άρβυλά του και με αρκετή καθυστέρηση μίλησε πίσω από τα σφιγμένα δόντια του:

— Δικά του... Πάνω του... Και πού 'στε; Μην μάθει κανείς, δικός ή ξένος, πώς έγιναν τα πράματα, πάτε χαμένοι!

Τέτοια ανδροκτασία!!

¹ Ο θάνατος ενός άντρα, ανδροκτονία, ανθρωποκτονία.

Εἰς τὴν οσμὴν δράμε τῶν μύρων σου

Νάμα πυρός τύλιξε ἔπειτα ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὸ χωριό και τὰ ἰσοπέδωσε ὅλα. Ὁ Γιορδάνης, ζωντανός περισσό-τερον ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά, καβάλα στ' ἄλογο, τράβηξε τὴν ἀνηφόρα. Ἐοπίσω του ὁ ἀρχηγός και οἱ συντρόφοι του ἀκολουθοῦν σαν υπνωτισμένοι τὴν οσμὴ τῶν μύρων του. Λένε ὅτι ὅσα ἀπὸ τὰ παιδιὰ του χωριοῦ τον εἶδαν νὰ περνᾶει ἀπὸ μπροστά τους καβάλα στ' ἄλογο, ὄχι μόνον δὲν κατάλαβαν τίποτε, ἀλλὰ νόμισαν ὅτι αὐτός εἶναι ὁ Αἰ-Δημήτρης κι ἐνίωσαν και τὴν ἀνάγκη νὰ πάνε μαζί του, ἔλαμπε· κι ἀκόμα και σήμερα, λένε ὅτι ἔχουν μες στα ρουθούνια τους ἐκεῖνη τὴν παράξενη γλυκύτητα εὐω-δίας που μοσκοβόλησε ὡς μύρωμα ἀπ' ὅπου κι ἀν πέρα-σε μες στο χωριό, σκεπάζοντας καπνούς κι ἀποκαΐδια καιομένων πραγμάτων... επαληθεύοντας —ὦ του θαύμα-τος!— του Δευτέρου Κανόνος τὴν ἀκροστιχίδα:

«Μύρω νοητῷ προσπλακεῖς, μύρον γίνη»!

Λίγες ὥρες ἀργότερα, ἡ χιὼν ἀσπρίσε στο χωριό τὰ πάντα... Τὰ σκέπασε, τὰ ἐξάγνισε, τὰ σαβάνωσε. Οἱ κάτοικοί του πήραν τὴν μισοκαμένη εἰκόνα του Ἁγίου, τον δάσκαλο και τον παπά κι ἀρχισαν νὰ κατεβαίνουν ἀργὰ τὴν πλαγιά, εἰς ἀναζήτησιν νέου τόπου κατοικίας, ὅπου, βεβαίως, θὰ εὑρισκον και οἱ δύο ἄμοιροι ταφῆς ἀντρες τόπον αἰωνίας ἀναπαύσεως, ὑστατον ἀσυλον, κατὰ τὴν ἀπόδοσίν των εἰς τὴν νέαν μητέραν γην.

Ἐμεινε μόνος κι ἐρήμος, στὴ μέση νὰ λάμπει —ὦς λυχνία φωτοειδής; Ἐξ ἀνεσπέρου φωτός λαμπόμενος και τῷ ἀδύτῳ φωτὶ τερπόμενος, ὅπως ὁ Γιορδάνης, τὴν ὥρα

που μπήκε στην εκκλησία;— ο χιονάνθρωπος των παιδιών! Πρόδοτος¹.

Το επόμενο πρωινό η χιών, που συνέχισε να πέφτει ασταμάτητα όλη τη νύχτα, και «του λυσώντος ανέμου η ορμή» είχαν προσθέσει στους ώμους του —Ω του παραδόξου θαύματος!— ένα ζευγάρι φτερούγες. Σιγά σιγά άρχισε να απογειώνεται, ώσπου κάποια στιγμή ετράπη, ως άλλος Άγγελος Κυρίου, ειρήνης, πιστός οδηγός, φύλακας των ψυχών και των σωμάτων ημών, εις αναζήτησιν των κατοίκων του χωριού. Έκδρομος².

Για τούτο λοιπόν αργότερα, στα νυχτέρια τους με το εργόχειρο οι γυναίκες και στους καφενέδες οι άντρες —ως συναξάριον πλέον ομοιάζει—, έλεγαν ότι κυρίως εξ αυτού, του χιονάνθρωπου, επήγασαν σε εκείνους τους άλλους τόπους, εκεί όπου βρήκαν τελικό καταφύγιο και καινούρια πατρίδα οι κάτοικοι του χωριού, νέας ζωής και αφθαρσίαςνάματα.

Από τότε ωρίμασαν πολλά σταφύλια του Σεπτεμβρη και ήχησαν πολλά κουδούνια του Οκτώβρη. Το χωριό δεν κατοικήθηκε ποτέ ξανά.

Τώρα τελευταία όμως, διότι πάντοτε φτάνει η μέρα κατά την οποία «ο χειμών λέλυται, δεύρο το ρόδον εξήνθησεν», κάποιοι απόγονοι των κατοίκων του (ενδεχομένως και του δασκάλου, αν και κανείς δεν μπορεί να το πει αυτό μετά βεβαιότητας, διότι κανέναν δεν είχε εις

¹ Ο προδοθείς, ο εγκαταλελειμμένος.

² Ο τρέχων έξω, ο κάμνων εξόρμησιν.

τον κόσμον, ήτον έρημος — ενδεχομένως και ο γιος του Γιορδάνη, αν και κανείς δεν μπορεί μετά βεβαιότητας ούτε κι αυτό να πει) άρχισαν να επιστρέφουν δειλά δειλά και να περιηγούνται εις τα έρημα σοκάκια, εκεί απ' όπου πέ-
ρασε έφιππος ύστατη φορά ο Γιορδάνης. Μάλιστα έστη-
σαν, ανήμερα του Αγίου και μετά πάσης επισημότητας, και τις από λευκό μάρμαρο προτομές του δασκάλου και του ιερέα μπροστά στον ερειπωμένο ναό του καμένου χωριού, επαληθεύοντας, εν αγνοία των, με τον τρόπο αυτό την τελευταία προ της εκτελέσεώς του προφητική σκέ-
ψη του δασκάλου.

Κανείς βεβαίως δεν ετίμησε τον Γιορδάνη διά της προ-
τομής του εις τον τόπον αυτόν, παρότι υπήλθες, γενναίε
μου, κι εσύ λαμπρώς το στάδιον των Μαρτύρων, αλεί-
ψας με έλαιον την ψυχήν σου, και παρότι με καινόν τρό-
πον ενίκησες, αν και έπεσες, αναδείξας μάλιστα το σώμα
σου και εις κρήνην μύρου.

Αλλά και κανείς από μας, Γιορδάνη, δεν έμαθε ποτέ
πού ετάφης.